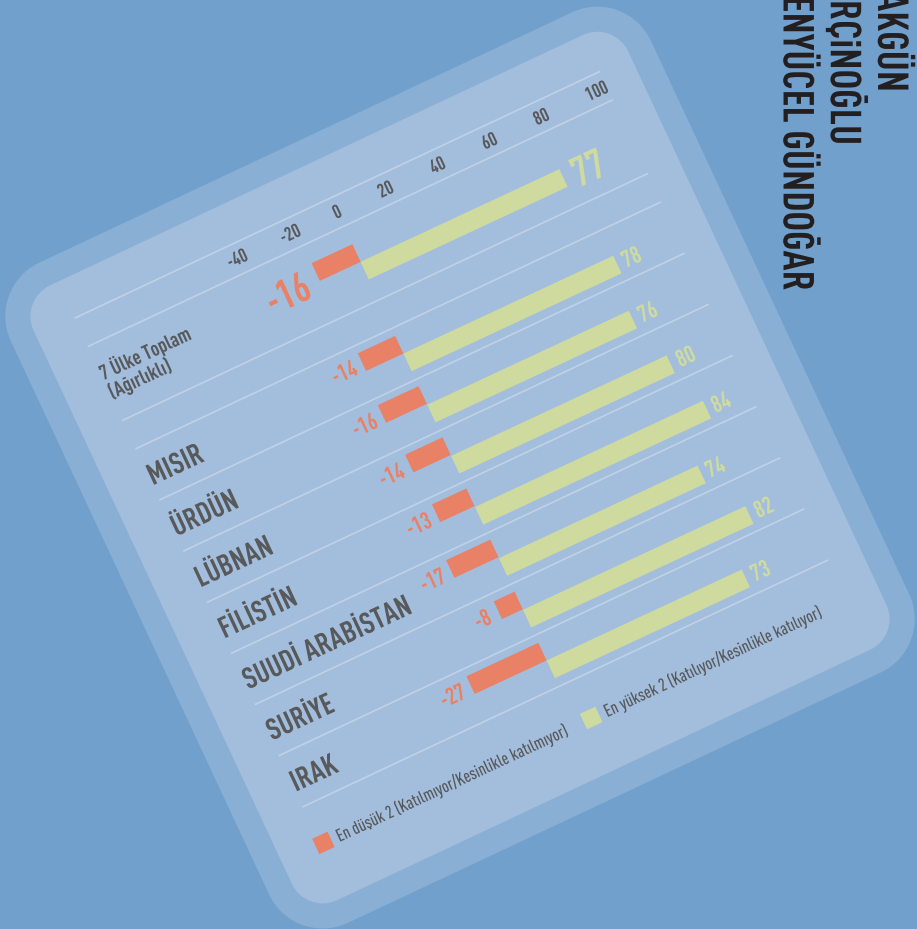

ORTA DOĞU'DA TÜRKİYE ALGISI

YAZARLAR
MENSUR AKGÜN
GÖKÇE PERÇİNOĐLU
SABİHA SENYÜCEL GÜNDOĐAR

ORTA DOĞU'DA TÜRKİYE ALGISI

MENSUR AKGÜN
GÖKÇE PERÇİNOĐLU
SABİHA SENYÜCEL GÜNDOĐAR

ARALIK 2009

TESEV
YAYINLARI

ORTADOĐU'DA TÜRKİYE ALGISI

ISBN 978-605-5832-29-2

TESEV YAYINLARI

Basıma Hazırlayan: Myra

Baskı: Artpres

TESEV

**Türkiye Ekonomik ve
Sosyal Etüdler Vakfı**

Dış Politika Programı

Bankalar Cad. Minerva Han No: 2 Kat: 3

Karaköy 34420, İstanbul

Tel: +90 212 292 89 03 PBX

Fax: +90 212 292 90 46

info@tesev.org.tr

www.tesev.org.tr

Copyright © 2009

Tüm hakları saklıdır. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV)'in izni olmadan bu yayının hiç bir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla (fotokopi, kayıtların ya da bilgilerin arşivlenmesi, vs.) çoğaltılamaz.

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Bu yayın Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin katkılarıyla yayınlanmıştır.

Bu yayında belirtilen görüşlerin tümü yazarlara aittir ve TESEV'in kurumsal görüşleri ile kısmen ya da tamamen örtüşmeyebilir.

TESEV Dış Politika Programı, Açık Toplum Vakfı'na, Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'ne, KA Araştırma Şirketi'ne, İngiltere Dışişleri Bakanlığı İkili İlişkiler Fonu'na, Arap Demokrasi Vakfı'na ve TESEV Yüksek Danışma Kurulu'na bu yayının hazırlanması ve tanıtımı için katkılarından ötürü teşekkür eder.

Önsöz

Türkiye son yıllarda dış politika geleneğinin ötesine geçerek Orta Doğu'da siyasi, kültürel ve ekonomik varlığını arttırdı. Diplomasi, arabuluculuk ve bölgedeki ihtilafların çözümünde alışılmışın çok ötesinde bir performans sergiliyor. Bölgesinde istikrarın ve refahın artması için çaba harcıyor. Ayrıca demokratikleşmesi için attığı adımlar, İslami kökenden gelen bir partinin demokratik yollardan iktidara gelmesi ve demokrasiyi kökleştirmek için çalışması, özellikle Orta Doğu'da Türkiye'ye olan ilginin gözle görülür bir şekilde artmasına neden oldu. Bu ilgi artışında televizyon dizilerinin de katkısının olduğuna şüphe yok.

Elinizdeki çalışma bu ilginin ölçülmesi için hazırlandı. 24 – 29 Temmuz 2009 tarihleri arasında eş zamanlı olarak Mısır, Ürdün, Filistin, Lübnan, Suudi Arabistan, Suriye'de telefon ve Irak'ta yüz yüze mülakat teknikleri kullanılarak gerçekleştirildi. Toplam 2006 kişi ile görüşüldü. Saha çalışması ve anket analizleri bölgenin ve alanın en yetkin araştırma şirketlerinden biri olan KA Araştırma Şirketi tarafından gerçekleştirildi. Anket soruları temelde TESEV Dış Politika programı, KA Araştırma Şirketi çalışanları tarafından ve Prof. Dr. Meliha Altunışık, Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu ve Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya'nın da aralarında olduğu bir grubun desteği ile hazırlandı.

Prof. Dr. Altunışık'a, Prof. Dr. Kalaycıoğlu'na, Prof. Dr. Çetinsaya'ya, KA Araştırma Şirketi'nden Ahu Alanya'ya ve Canan Uçar'a bu projenin gerçekleşmesine verdikleri destekten dolayı müteşekkirimiz. Her çalışmada olduğu gibi bu araştırmada da pek çok insanın emeği var. TESEV Dış Politika Programının tüm çalışanları araştırmamızın hemen her aşamasına katıldı.

Ancak KA Araştırma Şirketi Başkanı Bülent Kılınçarşlan araştırmamızın gerçekleştirilmesi için şirketinin tüm imkânlarını, yardımını ve desteğini bize sunmasaydı, bu araştırma ortaya çıkmazdı. Kendisine müteşekkirimiz. Ayrıca İngiltere Dışişleri Bakanlığı İkili İlişkiler Fonu'na, Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'ne, Arap Demokrasi Vakfı'na, Açık Toplum Vakfı'na ve TESEV Yüksek Danışma Kurulu'na da sağladıkları maddi destekler için teşekkür etmek istiyoruz.

Aşağıda görüleceği gibi araştırma, sonuçları itibarıyla hem şaşırtıcı, hem de bekleneni teyit edici nitelikte. Fakat özellikle üç noktanın altının hemen çizilmesi gerekiyor:

- Bunlardan ilki, Türkiye'nin çatışma çözümünde oynadığı rolün bölge insanları tarafından takdir ve teşvik edildiği.
- İkincisi, bölge insanların en önemli sorununun bizim tahmin ettiğimiz gibi Filistin sorunu değil, ekonomi olduğu.
- Üçüncüsü, Türkiye'nin Orta Doğu'ya açılmasının AB üyeliğine engel olarak görülmediği, tam tersine Arap dünyasının Türkiye'nin üyeliğini desteklediği, dolayısıyla da Orta Doğu'ya açıldığı için Türkiye'nin AB'den vazgeçmesinin söz konusu olamayacağı.

Biz, TESEV olarak bu araştırmayı tasarlarken, hemen tüm araştırmalarımızda olduğu gibi amacımız siyaset yapım süreçlerine ışık tutmak ve kamuoyunu Türkiye'nin Orta Doğu siyasetinin gündelik hayata yansımaları konusunda bilgilendirmektir. İnanıyoruz ki sağlam bilimsel temeller üstüne oturan bu araştırma da tasarlanan amacına hizmet edecek.

Elinizdeki rapor bu araştırmanın ilk etabını ve onun ilk değerlendirmesini oluşturuyor. Sırada bölgeden ve bölge dışından uzmanların katılacağı bir atölye çalışması ve derinlemesine mülakatlarla güçlendirilecek bir başka akademik rapor var. Nihayet bulgu ve analizlerimizi başta Londra olmak üzere farklı yerlerde de düzenleyeceğimiz toplantılarla dünya kamuoyu ile paylaşmayı hedefliyoruz.

Saygılarımızla,

MENSUR AKGÜN

TESEV DIŞ POLİTİKA PROGRAMI ADINA

Giriş

Türkiye'nin yakın zamana kadar Orta Doğu'yu ihmal ettiği, sorunlarına taraf olmamayı seçtiği, bu bölgeyi kuruluş felsefesi ve kendini içinde hissettiği doğu-batı gerilimi çerçevesinde gördüğü bilinen bir gerçek. Aynı şey Orta Doğu açısından da geçerli. Yine yakın zamana kadar Orta Doğu'da hemen hiç bir ülke için Türkiye ağırlığı olan, dikkate alınması gereken bir devlet değildi. Değişim, Kıbrıs sorunu ile karşı karşıya kalan Türkiye'nin bölgede destek aramasıyla başladı. Ancak 1960, 1970 ve hatta 1980'li yıllar samimiyetten uzak kaldı.

Türkiye'nin ilgisi 1980-1988 arası süren İran-İrak Savaşı'nın yarattığı fırsat ve risklerle birlikte arttı, ama asıl 2 Ağustos 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgali, Türkiye'nin bölgeye bakışını değiştirdi. Mart 1991'de patlak veren insani kriz, Türkiye'nin sınırlarından içeri akan mülteciler, ardından da Madrid Barış Konferansı ile başlayan ve Oslo'da filizlenen Filistin sorununa çözüm bulunabileceğine olan inanış, Türkiye'nin bölgeye bakışının değişmesine ivme kattı. AK Parti'nin iktidara gelişi ile bu değişim ve yakınlaşma hız ve hiç olmadığı kadar görünürlük kazandı.

Türkiye'nin siyasi etkisinin tarihinde yattığını savunan görüşün siyaset yapım süreçlerinde ağırlık kazanması, bu bölge ile olan ilişkilerde niteliksel bir sıçramanın yaşanmasına neden oldu. İlişkiler yoğunlaştı, derinleşti ve giderek artan bir şekilde samimileşti. Türkiye dış politika seçkini Arap dünyasını farklı bir perspektiften görmeye başladı. Eş zamanlı olarak Arap dünyası da Türkiye'deki AK Parti deneyiminden etkilendi. Arap demokratları ve kanaat önderleri Türkiye'yi kendileri için emsal olarak görürken, Türkiye de onların çıkar ve beklentilerine karşı daha hassas davranan bir ülke imajı yarattı.

29 Ocak 2009'da Davos'ta İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres ile Başbakan Recep Tayyip Erdoğan arasında yaşanan gerilim de bu imajın güçlenmesine yardımcı oldu. Üstelik Türkiye, şimdiki kadar hiç alışık olunmadık bir şekilde sorunların tarafı olmaktan çıkıp çözümlerin tarafı olmaya başladı ve İsrail ile Suriye arasında arabuluculuk başta olmak üzere, pek çok sorun karşısında sorumluluk alarak barışçıl çözümler üretilmesine destek olmaya çalıştı. 2008 Lübnan krizi ve İsrail'in Gazze müdahalesinin sonuçlanmasında kolaylaştırıcı rol oynadı. Bazen en üst düzeyde tepki gösterdi, bazen yaraların sarılmasına yardımcı olmaya gayret etti.

11 Eylül 2001'de New York ve Washington'a yapılan terör saldırıları sonrasında geliştirilen Amerikan stratejisi içinde Türkiye, ama özellikle AK Parti'ye atfedilen

önem de hem Türkiye'nin bu bölgeye daha fazla yakınlaşmasına, hem de bölgenin Türkiye'yi daha iyi tanınmasına yol açtı. Ardından da kültürel yakınlığın keşfi geldi, özellikle de Arapçaya çevrilen diziler halkın Türkiye'ye yakınlık duymasına neden oldu. Bu araştırmanın yürütücüsü KA Araştırma Şirketi tarafından yapılan bir başka çalışmada tespit edildiği gibi, Suudi Arabistan'da 15 yaş üstü kadınlar Türkiye dizilerini Suriye dizilerinden sonra % 71.5'lik oranla diğer tüm ülkelerin dizilerinden daha fazla beğeniyor.¹

Günümüzde geniş anlamda Orta Doğu ile Türkiye arasında yoğun siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler kurulmuş durumda. 24 – 29 Temmuz 2009 tarihleri arasında 7 ülkede toplam 2006 kişi ile eş zamanlı olarak gerçekleştirilen bu çalışma da bu ilişkiyi teyit eder nitelikte dikkat çekici sonuçlar sunmakta.

Elinizdeki araştırmanın da açığa çıkarttığı gibi bölgenin pek çok ülkesinde Türkiye'ye karşı duyulan yakınlık ve sempati en üst düzeyde. Bölgenin insanları Türkiye'nin çözüm bulma, arabuluculuk yapma siyasetini açık bir şekilde destekliyor. Ancak belki de Türkiye'de varsayılanın aksine tek öncelik ve sorunları Filistin değil. Ekonomi, işsizlik, yoksulluk onları çok daha fazla ilgilendiriyor.

Ekonomik sorunlar anket yapılanların ülkeleri söz konusu olduğunda ortalama % 49 gibi yüksek bir oranda diğer sorunların önüne geçmekte. Filistinlilerin dahi ekonomik sorunları % 32 oranında önemsemesi, Suudi Arabistan gibi petrol zengini bir ülkede dahi insanların % 39 oranında ekonomik sorunları ciddiye alması, Türkiye'de siyaset yapımcıların dikkate alması gereken bir faktör olarak durmakta.

Türkiye'nin % 75 oranında olumlu görüşe sahip olunan ülkelere biri olması da siyaset yapımcılar açısından dikkate ayrıca alınması gereken bir faktördür. Özellikle de Arap dünyasına siyasi açıdan önderlik ettiğine inanılan Mısır'a karşı % 72 oranında sempati beslenirken, Türkiye'ye duyulan yakınlığın % 75 olması gerçekten dikkate alınması gereken bir faktördür.

Filistinlilerin haklarını korumak sıralamasında Türkiye % 2'lik oran ile gerilerde kalmış gözükse de verilen cevaplar dikkate alındığında Türkiye'ye bakışın görüldüğü kadar da olumsuz olmadığı söylenebilir. Öncelikle Türkiye açık uçlu olarak sorulan bu soruda Arap dünyası ülkeleri dışında Filistin'i koruduğu düşünülen tek ülke.

Filistin'de verilen cevaplara bakıldığında Türkiye % 7 (Soru 6B'de %5) ile diğer birçok aktörün önünde yer alıyor. Burada dikkat çekilmesi gereken diğer bir nokta Filistin halkının % 15'inin (Soru 6B'de %36) haklarını kendi halkları dahil kimse-

1 KA Araştırma Şirketi. The Noor Phenomenon: From the Hearts and Minds of Saudi Women. Human Research Program - Project: 01 Noor. Mart 2009.

nin korumadığına inanması. Bu umutsuzluk bölge genelindeki sonuçlarda da kendisini gösteriyor.

Türkiye'nin daha ön sıralarda yer almamasını bu konuda kendisini yeterince iyi anlatamamış olmasıyla da açıklamak mümkündür. Şüphesiz ki bu aşamadan sonra yapılacak çalışmalar, sebep sonuç ilişkisinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Anket sonuçlarına bakıldığında Arap dünyası Türkiye'nin İsrail-Filistin sorununun çözümüne katkıda bulunmasını, daha doğrusu arabuluculuk rolü üstlenmesini istemektedir. Yedi ülkede % 79 oranına varan bir beklenti bulunmaktadır. Filistin'de bu oran % 89'a ulaşmaktadır. Suriyelilerin % 86'sı Türkiye'nin arabuluculuğuna sıcak bakmakta, meşru görmekte ve arabuluculuğunu açık bir şekilde talep etmektedir.

Türkiye'nin sadece Filistin sorunu ile daha fazla ilgilenmesi değil aynı zamanda Arap dünyasında daha büyük bir rol oynaması gerektiği de düşünülmektedir. Soru 8B'de görüleceği gibi yedi ülkenin ağırlıklı ortalaması bu konuda % 77'yi bulmaktadır. Üstelik Mısır, Ürdün, Lübnan, Filistin, Suudi Arabistan, Suriye ve Irak'ta dahi insanlar Türkiye'nin hükümetlerine dostça yaklaştığına inanmaktadır. Daha da önemlisi Arap dünyasında barışın sağlanmasına Türkiye'nin olumlu katkıda bulunacağı görüşü % 76 oranında benimsenmektedir.

İlginç bir şekilde ve Türkiye'nin laik siyasi yapısına rağmen 7 ülkenin ağırlıklı ortalamasına göre % 61 oranında insan Türkiye'yi Arap dünyası için model olarak görmektedir. Suudi Arabistan'da dahi bu oranın % 55 olması, uygulanan modelin Arap dünyasında başarılı bulunduğu kanıtıdır. Soru açıkça sorulduğunda ise oranlar birbirini teyit eder niteliktedir ve Arap dünyasının İslam ile demokrasinin Türkiye örneğini benimsediklerini, kendileri için model olarak algıladıklarını göstermektedir.

Müslüman bir ülkenin AB'ye girmesine destek ise % 57 düzeyinde kalmaktadır. Bu oran Türkiye'nin bölgedeki rolüne ilişkin diğer sonuçlar ile karşılaştırıldığında düşük gibi gözükse de AB'nin bölgede gördüğü desteğin % 47 olduğu göz önüne alındığında aslında oldukça yüksektir. Ayrıca araştırmanın yapıldığı yedi ülkede insanlar % 64 oranında Türkiye'nin üyelik sürecinin Arap dünyasındaki rolüne olumlu etkisi olduğuna inanmaktadır.

SORU 1: SİZCE GÜNÜMÜZDE ÜLKENİZİN KARŞI KARŞIYA OLDUĞU EN ÖNEMLİ SORUN NEDİR?

Yüzde olarak değerler (%)	Bölgede Toplam Ağırlığı	01 MSR	02 ÜRD	03 LÜB	04 FIL	05 SA	06 SRY	07 IRAK
Ekonomik problemler	49	56	62	40	32	39	42	40
Altyapı ve kamu hizmetleri	5	3	5	6	3	3	2	15
Eğitim ve okul	3	2	3	1	1	5	4	3
Filistin-İsrail sorunu	3	2	3	7	38	2	6	0
Hiçbiri, herhangi bir problem yok	7	6	9	3	1	13	14	0
Bilmiyor	11	10	8	3	1	19	20	0

SORU 2: SİZCE GÜNÜMÜZDE ARAP DÜNYASININ KARŞI KARŞIYA OLDUĞU EN ÖNEMLİ SORUN NEDİR?

Yüzde olarak değerler(%)	Bölgede Toplam Ağırlığı	01 MSR	02 ÜRD	03 LÜB	04 FIL	05 SA	06 SRY	07 IRAK
Ekonomik problemler	26	26	34	20	24	31	31	21
Eğitim ve okul	4	5	4	3	2	2	3	3
Diğer siyasi sorunlar	10	10	13	14	14	13	8	4
Terör	3	2	2	3	1	2	1	10
Filistin-İsrail sorunu	18	22	17	19	19	14	17	9
Arap devletlerinin bölünmüşlüğü/ anlaşmazlıkları (disunity)	8	12	6	12	12	7	5	0
Bilmiyor	9	9	8	9	6	11	19	0

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede “Sizce günümüzde ülkenizin karşı karşıya olduğu en önemli sorun nedir?” ve “Sizce günümüzde Arap dünyasının karşı karşıya olduğu en önemli sorun nedir?” soruları anket yapılan 2006 kişiye açık uçlu olarak sorulmuş ve verilen cevaplar kodlanarak yukarıda görülen iki tabloda yüzde olarak değerleri belirtilmiştir.

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde,

- Bölgede en önemli gündem maddesinin İsrail-Filistin sorunu olduğu yönündeki genel kanının aksine bölge insanları için ekonomik problemlerin (işsizlik, fakirlik, yaşam standartları) ülke sorunları arasında % 49, bölge sorunları arasında % 26 ile ilk sırada olduğu görülüyor.
- Ülkenizin en önemli sorunu sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, Filistin dışında diğer 6 ülkede ekonomik sorunların başı çektiğini görüyoruz. Filistin'de bile % 38 ile en önemli sorun olarak görülen İsrail - Filistin sorununu % 32 ile ekonomik problemler takip ediyor.
- Arap dünyasının en önemli sorunu sorulduğunda da yine ekonomik problemlerin % 26 ile ilk sırada olduğu görülüyor. İstisnasız 7 ülkede de ekonomik problemler bölge için en önemli sorun olarak görülüyor. Bölgenin ikinci en önemli sorunu olarak % 18 ile İsrail-Filistin çatışması ön plana çıkıyor.

SORU 3: AŞAĞIDAKİ ÖRGÜTLER HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

En yüksek 2 (Çok olumlu % + Oldukça olumlu %)	Bölgede Toplam Ağırlığı	01 MSR	02 ÜRD	03 LÜB	04 FIL	05 SA	06 SRY	07 IRAK
Birleşmiş Milletler	40	36	34	50	36	36	35	56
NATO	23	17	15	23	17	21	15	48
Avrupa Birliği	47	46	43	57	44	40	48	57
Arap Birliği	53	54	43	50	34	55	54	54
İslam Konferansı Örgütü	62	60	59	49	53	71	59	62

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye sırayla Birleşmiş Milletler, NATO, Avrupa Birliği, Arap Birliği ve İslam Konferansı Örgütü hakkında ne düşündükleri sorulmuş ve “çok olumlu düşünüyorum”, “oldukça olumlu düşünüyorum”, “oldukça olumsuz düşünüyorum” ve “çok olumsuz düşünüyorum” şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Yukarıda görülen tablo verilen cevaplardan “çok olumlu düşünüyorum” ve “oldukça olumlu düşünüyorum” cevaplarının yüzde olarak değerleri birleştirilerek hazırlanmıştır.

Verilen cevaplara göre,

- Lübnan dışında diğer altı ülkede, İslam Konferansı Örgütü % 62 ile en olumlu karşılanan organizasyondur.
- Mısır, Suudi Arabistan ve Suriye’de İslam Konferansı Örgütü’nden sonra ikinci sırayı Arap Birliği alıyor. Bölge genelinde de Arap Birliği % 53 ile ikinci sırada.
- Bölge genelinde Avrupa Birliği (AB) üçüncü sırada yer alıyor. Bu da AB’nin bölgede imajının nispeten güçlü olduğu ve izlediği bölgesel politikaların başarılı olduğunu gösteriyor. Lübnan’ın % 57 ile AB’ye en çok destek veren ülke olduğu görülüyor. Lübnan ayrıca araştırma yapılan 7 ülke arasında AB’yi ilk sıraya koyan tek ülke olarak da göze çarpıyor. Bunda AB’nin Lübnan’da altyapının yeniden inşası ve savaş sonrası rehabilitasyon için yaptığı ekonomik yardımın payı olduğunu söylemek mümkün.
- AB, Filistin ve Ürdün’de de öne çıkıyor. Filistin’de halkın hakkında en olumlu düşündüğü ikinci örgüt % 44 ile AB iken, Ürdün’de AB ikinciliği % 43 ile Arap Birliği’yle paylaşıyor.
- AB’nin her ülkede Birleşmiş Milletler’in (BM) önüne geçmiş olması, BM açısından düşünülmeye gereken diğer bir konu olarak göz çarpıyor.
- NATO istisnasız 7 ülkede de hakkında en olumsuz düşünülen organizasyon olarak görülüyor.

SORU 4: AŞAĞIDAKİ ÜLKELER HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

En yüksek z (Çok olumlu % + Oldukça olumlu %)	Bölgede Toplam Ağırlığı	Bölgede Toplam Ağırlığı*	01 MSR	02 ÜRD	03 LÜB	04 FİL	05 SA	06 SRY	07 IRAK
Mısır	80	72	89	72	70	62	78	71	68
Irak	64	61	61	51	50	60	58	67	84
Ürdün	69	68	69	93	83	77	78	76	49
Lübnan	72	72	70	72	83	79	74	78	68
Filistin	62	62	58	59	54	74	63	69	67
Suudi Arabistan	80	78	87	83	76	76	92	81	44
Suriye	75	72	76	83	70	80	80	94	52
Türkiye	75	75	72	82	76	87	77	87	69

*Bu hesaplama anketi cevaplayanların kendi ülkeleri dâhil edilmemiştir.

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye Mısır, Irak, Ürdün, Lübnan, Filistin, Suudi Arabistan, Suriye ve Türkiye hakkında ne düşündükleri sorulmuş ve “çok olumlu düşünüyorum”, “oldukça olumlu düşünüyorum”, “oldukça olumsuz düşünüyorum” ve “çok olumsuz düşünüyorum” şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Verilen cevaplardan “çok olumlu düşünüyorum” ve “oldukça olumlu düşünüyorum” cevaplarının yüzde olarak değerleri birleştirilerek yukarıdaki tabloya yansıtılmıştır. Çıkan sonuçların bölgede toplam ağırlığına bakılırken ilk sütunda anketi cevaplayanların kendi ülkeleri hakkında verdikleri cevaplar da toplam ağırlığa dâhil edilmiş, ikinci sütunda bu hesaplama yapılırken anketi cevaplayanların kendi ülkeleri dâhil edilmemiştir.

Verilen cevaplar incelendiğinde,

- Orta Doğu halkının Türkiye hakkında olumlu düşüncelere sahip olmadığı önyargısının aksine araştırmanın yapıldığı 7 ülkede de Türkiye'nin iyi bir imajının olduğu görülüyor. Türkiye %75 ile bölge genelinde hakkında en olumlu düşünülen ülkeler sıralamasında Suudi Arabistan'ın ardından ikinci olarak yer alıyor.
- Genel bir eğilim olarak ankete katılan kişilerin ilk sıraya kendi ülkelerini koyduklarını görüyoruz. Bunun tek istisnası olan Filistin'de, halk 5 ülke (Türkiye, Suriye, Suudi Arabistan, Lübnan, Ürdün) hakkında kendi ülkelerinden daha olumlu şeyler düşünüyor. Türkiye'nin sahip olduğu % 87'lik yüksek oranla Filistin'de en çok desteklenen ülke olduğunu görüyoruz.
- Ayrıca Türkiye'nin Suriye'de de Suriye'den sonra hakkında en olumlu düşünülen ülke olduğunu söyleyebiliriz. İki ülke arasında yakın zamana kadar gerilimli olan ilişkiler göz önüne alındığında ve anketin Suriye-Türkiye arasındaki vize

uygulamasının karşılıklı olarak kaldırılmasından önce yapıldığı da hatırlanmışında bunun önemli bir veri olduğunu söylemek mümkün.

- Irak'ta Irak dışında hiçbir ülkenin özellikle öne çıkmadığı, Mısır, Lübnan, Filistin ve Türkiye'nin yakın oranlara sahip olduğu fakat yine de Türkiye'nin küçük bir farkla Irak'ta ikinci ülke olduğu görülüyor.
- Mısır 6 ülkenin tamamında da olumlu bir imaja sahip.

SORU 5: SİZCE ARAP DÜNYASINA EN BÜYÜK TEHDİT HANGİ ÜLKEDEN GELİYOR?

Yüzde olarak değerler (%)	Bölgede Toplam Ağırlığı	01 MSR	02 ÜRD	03 LÜB	04 FİL	05 SA	06 SRY	07 IRAK
İsrail	48	50	53	62	51	39	57	43
ABD	18	15	16	11	25	23	14	29
İran	9	7	5	8	9	9	3	22
Diğer	5	5	7	5	4	5	3	6
Kimse	1	2	3	0	1	2	1	0
Bilmiyor	16	19	13	10	9	19	20	0
Cevap vermeyi reddediyor	2	2	1	3	1	2	2	0

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede “Sizce Arap dünyasına en büyük tehdit hangi ülkeden geliyor?” sorusu anket yapılan 2006 kişiye açık uçlu olarak sorulmuş ve verilen cevaplar kodlanarak yüzde olarak değerleri yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde,

- İstisnasız 7 ülkede de ankete katılanlar bölge için İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri’ni (ABD) en büyük tehdit olarak görüyor. İsrail ilk sırada yer alırken ABD ikinci sırada geliyor. Ankete katılanların bölge genelinde %48’i İsrail’i en büyük tehdit olarak görürken, %18’i ABD’yi tehdit olarak görüyor.
- Anket yapılan ülkeler arasında Irak’ta ABD’nin ilk sırada yer alması beklenebilirken, burada bile İsrail büyük bir farkla ABD’nin önünde ilk sırada yer alıyor.
- Nükleer tesis inşası ve uzun menzilli füze denemeleriyle gündemde olan İran dışarıdan bakanlar ve uzmanlar tarafından büyük bir tehdit olarak algılanmasına rağmen, bölge halkı tarafından büyük bir tehdit olarak görülüyor. Yine de Irak’ın bu konuda bir istisna olduğu, Irak-İran arasındaki savaştan yıllar sonra bile Iraklıların İran’ı tehdit olarak gördüğü, bunda İran’ın Irak’ta görülen mezhep çatışmalarında Şii Araplara açık destek verdiğinin düşünülmesinin de payı olduğu söylenebilir.

**SORU 6A: SİZCE İSRAİL-FİLİSTİN SORUNUNDA FİLİSTİNLİLERİN
HAKLARINI EN ÇOK KİM KORUYOR?**

Yüzde olarak değerler (%)	Bölgede Toplam Ağırlığı	01 MSR	02 ÜRD	03 LÜB	04 FİL	05 SA	06 SRY	07 IRAK
Kendi insanları (Direniş/İsyancılar/Milisler)	30	27	32	36	40	31	28	37
Kendi hükümeti	8	3	2	2	3	3	1	32
Hiç kimse	7	7	8	15	15	10	6	0
Diğer Müslümanlar	6	6	2	4	3	11	5	6
Diğer Müslüman hükümetler	6	5	3	3	2	7	6	6
Arap ülkeleri	3	4	2	3	1	4	3	0
Mısır	16 / 2*	29	1	2	7	7	0	2
Suriye	5 / 2*	1	3	5	2	1	34	2
Türkiye	2	2	3	1	7	1	1	2
Ürdün	2 / 1*	1	26	0	1	1	1	1
Diğerleri	11	9	11	16	15	18	6	11

**SORU 6B: SİZCE İSRAİL-FİLİSTİN SORUNUNDA FİLİSTİNLİLERİN
HAKLARINI İKİNCİ OLARAK KİM KORUYOR?**

Yüzde olarak değerler (%)	Bölgede Toplam Ağırlığı	01 MSR	02 ÜRD	03 LÜB	04 FİL	05 SA	06 SRY	07 IRAK
Hiç kimse	18	19	25	33	36	25	21	0
Diğer Müslümanlar	11	9	8	7	9	14	9	17
Kendi insanları (Direniş/İsyancılar/Milisler)	9	8	4	5	3	5	6	23
Kendi hükümeti	7	6	6	8	5	6	5	13
Diğer Müslüman hükümetler	7	5	5	8	3	8	7	12
Suriye	7 / 6*	8	3	5	5	6	14	4
Suudi Arabistan	4 / 4*	7	3	1	2	5	1	0
Arap ülkeleri	4	5	5	4	3	5	4	0
Türkiye	3	2	4	2	5	1	6	8
Mısır	7 / 2*	10	7	3	6	6	3	3
Ürdün	2 / 1*	1	10	1	4	1	1	1
Diğerleri	9	9	11	17	9	9	7	11

*Bu hesaplama anketi cevaplayanların kendi ülkeleri dâhil edilmemiştir.

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye önce "Sizce İsrail-Filistin sorununda Filistinlilerin haklarını en çok kim koruyor?" ve ardından "Sizce İsrail-Filistin sorununda Filistinlilerin haklarını ikinci olarak kim koruyor?" soruları açık uçlu olarak sorulmuştur.

Verilen cevaplar incelendiğinde,

- Ankete katılan kişilerin gerçekçi bir bakış açısıyla Filistin halkının haklarını ve ulusal çıkarlarını en çok Filistinlilerin koruyabileceğini ortaya koyduğunu görüyoruz. Bu şekilde verilen cevapların bölgede toplam ağırlığı % 30 iken kimsenin Filistinlileri korumadığı yönünde verilen cevapların oranı ilk soruda %7, ikinci soruda % 18'dir. Bu sonuç bölge halkının sorunun çözüleceğini dair umutsuzluğunu bir anlamda gösteriyor.
- Filistinlilerin, Mısır ve Türkiye'ye güvendiği ve özel bir önem verdiği görülüyor. Filistin'de Arap ülkeleri % 1 iken Türkiye'nin % 7 olması da bu güveni ispatlar niteliktedir. Yine verilen cevaplara göre Ürdün'de de Türkiye'nin (% 3) herhangi bir Arap ülkesinden (% 2) daha fazla Filistinlilerin haklarını savunduğu düşünülüyor. Bu sonuçlarda Türkiye'nin son zamanlarda İsrail'e karşı yaptığı çıkışların etkisi olabileceği gibi Türkiye'nin Filistin'de yaptığı ekonomik girişimlerin de katkısı olabileceğini söylemek mümkün olabilir.
- Savaş yaşamış bir ülke olan Irak'tan çıkan sonuca göre de ancak Filistinliler ve Filistin hükümeti kendi haklarını koruyabilirler.

SORU 7: MÜSLÜMAN ÜLKELER ARASINDA SİZCE AŞAĞIDAKİ ÜLKELER MÜSLÜMANLAR ADINA KONUŞMAYA NE KADAR YETKİNDİR?

En yüksek 2 (Çok yetkin%+ Oldukça yetkin %)	Bölgede Toplam Ağırlığı	01 MSR	02 ÜRD	03 LÜB	04 FİL	05 SA	06 SRY	07 IRAK
Mısır	77	90	66	62	63	78	60	58
Irak	58	55	48	54	55	65	60	64
Ürdün	66	69	90	66	69	77	67	41
Lübnan	59	59	55	68	58	62	60	52
Filistin	66	63	66	58	73	74	71	64
Suudi Arabistan	84	84	89	83	80	79	95	76
Suriye	73	73	75	71	65	78	88	59
Türkiye	65	90	66	62	63	78	60	58

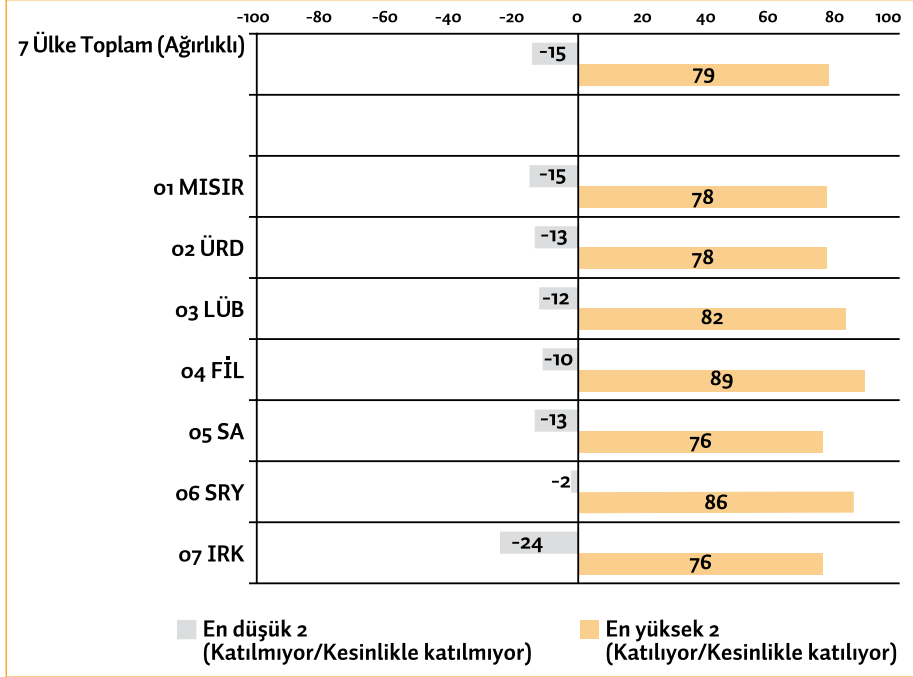
Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye "Sizce Mısır, Irak, Ürdün, Lübnan, Filistin, Suudi Arabistan, Suriye ve Türkiye Müslümanlar adına konuşmaya ne kadar yetkin?" diye sorulmuş ve "çok yetkin", "oldukça yetkin", "yetkin değil" ve "hiç yetkin değil" şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Verilen cevaplardan "çok yetkin" ve "oldukça yetkin" cevaplarının yüzde olarak değerleri birleştirilerek yukarıdaki tablo hazırlanmıştır.

Verilen cevaplar incelendiğinde,

- Türkiye bu soruda özellikle Mısır, Suudi Arabistan ve Ürdün'de öne çıkıyor. Her ne kadar bölge genelinde sorulan 8 ülke arasında 6. sırada yer alsada, Mısır'da Mısır ile aynı oranda (% 90), Suudi Arabistan'da Suriye ve Mısır ile aynı oranda (% 78), Ürdün'de de Mısır kadar (% 66) Müslümanlar adına konuşmaya yetkin görülüyor.
- Suudi Arabistan'ın yüksek oranlarla hemen her ülkede Müslümanlar adına konuşmaya yetkin görüldüğü söylenebilir. Suudi Arabistan'dan ankete katılanlar ise Suudi Arabistan'dan sonra % 78 ile en çok Türkiye, Mısır ve Suriye'yi Müslümanlar adına konuşmaya yetkin görüyorlar.
- Bu sonuçlar net bir şekilde gösteriyor ki Türkiye anket yapılan bölge ülkelerinde bir deyişle sözün dinlenen ve etki kapasitesi yüksek bir aktör olarak görülüyor. Türkiye'de zaman zaman tartışma konusu olan bölge ülkelerinin Türkiye'yi kendilerinden görmediği görüşünün de geçerli olmadığını gösteriyor.

SORU 8: AŞAĞIDAKİ YARGILARA NE KADAR KATILIYORSUNUZ?

A: “TÜRKİYE İSRAİL-FİLİSTİN SORUNUNUN ÇÖZÜMÜNDE ARABULUCULUK ROLÜNÜ ÜSTLENMELİDİR”

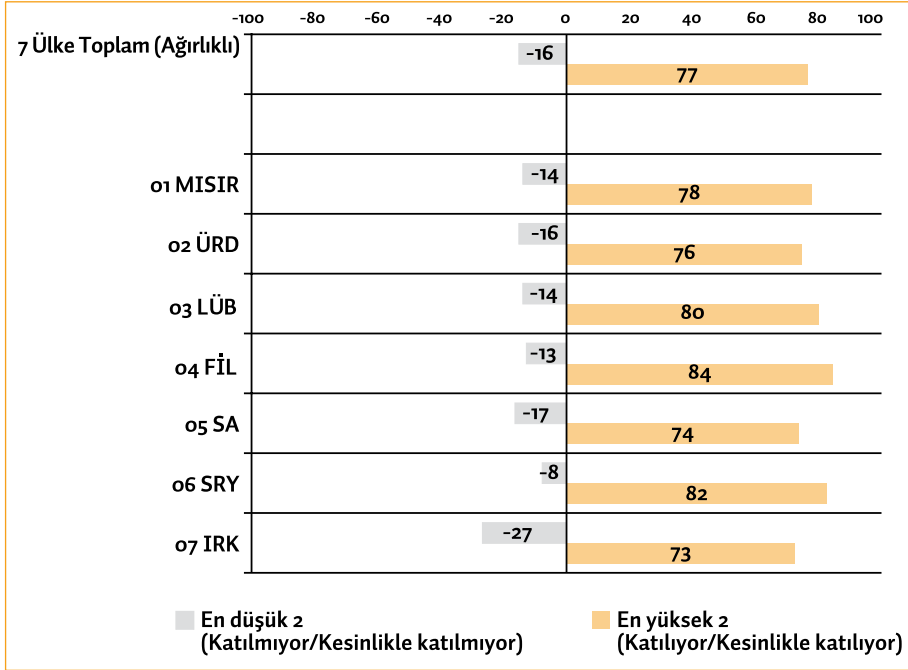

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye “Türkiye İsrail-Filistin sorunun çözümünde arabuluculuk rolünü üstlenmelidir” yargısına ne kadar katıldıkları sorulmuş ve “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Verilen cevaplardan “kesinlikle katılıyorum”-“katılıyorum” cevapları ve “katılmıyorum”-“kesinlikle katılmıyorum” cevapları birleştirilerek yüzde olarak değerleri yukarıdaki grafikte belirtilmiştir.

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde,

- İsrail-Filistin sorununda Türkiye, 7 ülke toplamında % 79 destek alarak arabuluculuk rolüne uygun görülüyor. Filistin’de bu oranın % 89 olduğunu, yani Filistin’de neredeyse her 10 kişiden 9’unun Türkiye’nin arabuluculuk rolünü üstlenmesi gerektiğini düşündüğünü anlıyoruz.
- Ülkelere ayrı ayrı bakıldığında da Türkiye’nin arabuluculuk yapmasını en az destekleyen ülkelerde bile bu oranın % 76 olduğu görülüyor. Bu da bize, Türkiye’nin bu konuda araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede her 4 kişiden en az 3’ü tarafından desteklendiğini gösteriyor.
- Bu verilerden Türkiye’nin İsrail-Filistin sorununun çözümünde etkin rol alabilecek ve bölge halkı tarafından yüksek kabul gören bir aktör olduğu sonucuna varmak mümkün.

B: "TÜRKİYE ARAP DÜNYASINDA DAHA BÜYÜK BİR ROL OYNAMALIDIR"

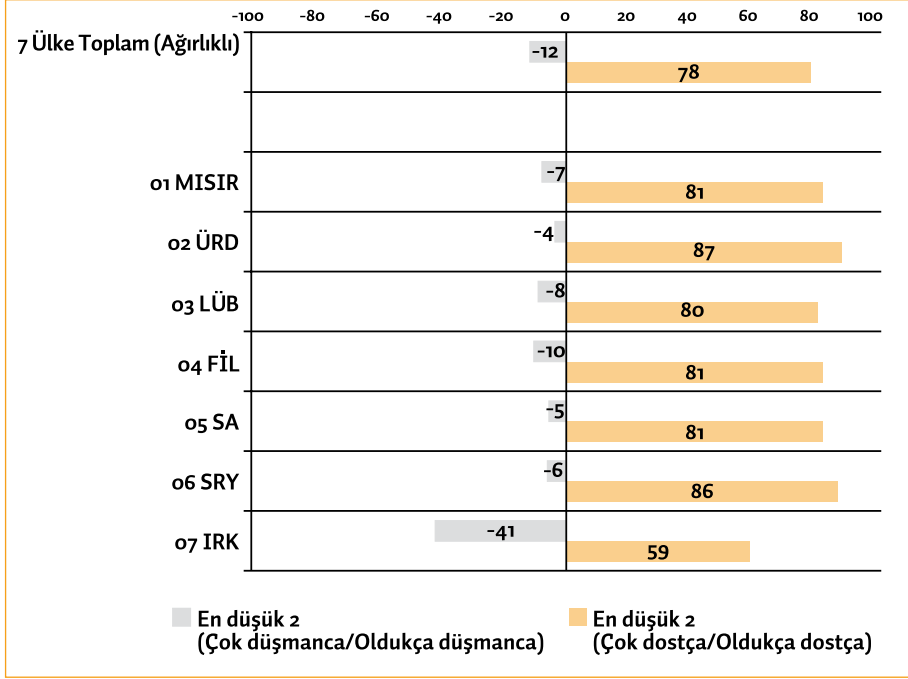

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye "Türkiye Arap dünyasında daha büyük bir rol oynamalıdır" yargısına ne kadar katıldıkları sorulmuş ve "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Verilen cevaplardan "kesinlikle katılıyorum"- "katılıyorum" cevapları ve "katılmıyorum"- "kesinlikle katılmıyorum" cevapları birleştirilerek yüzde olarak değerleri yukarıdaki grafiğe yansıtılmıştır.

Verilen cevaplara bakıldığında,

- Gerek bölge toplamında (% 77) gerekse ülkeler bazında Türkiye'nin bölgede izlediği aktif siyasetin artarak devam etmesine yönelik bir destek olduğunu söylemek mümkün.
- Özellikle Suriye (% 82), Filistin (% 84) ve Lübnan'ın (% 80) Türkiye'nin etkinliğini arttırmasına en büyük desteği veren ülkeler olduğu görülüyor.
- "Türkiye Arap dünyasında daha büyük bir rol oynamalıdır" yargısına en az destek veren ülke olan Irak'ta bile bu yargıya destek verenlerin oranı % 73'dür.
- Bu soruya verilen cevaplar yine göstermektedir ki Türkiye en azından çalışmanın yapıldığı 7 ülkede bir tehdit, risk ya da rakip olarak görülüyor ve Türkiye'nin aktif olarak bölge siyasetinde rol alması halk tarafından destekleniyor.

SORU 9: TÜRKİYE HÜKÜMETİ SİZİN HÜKÜMETİNİZE NE KADAR DOSTÇA YAKLAŞIYOR?

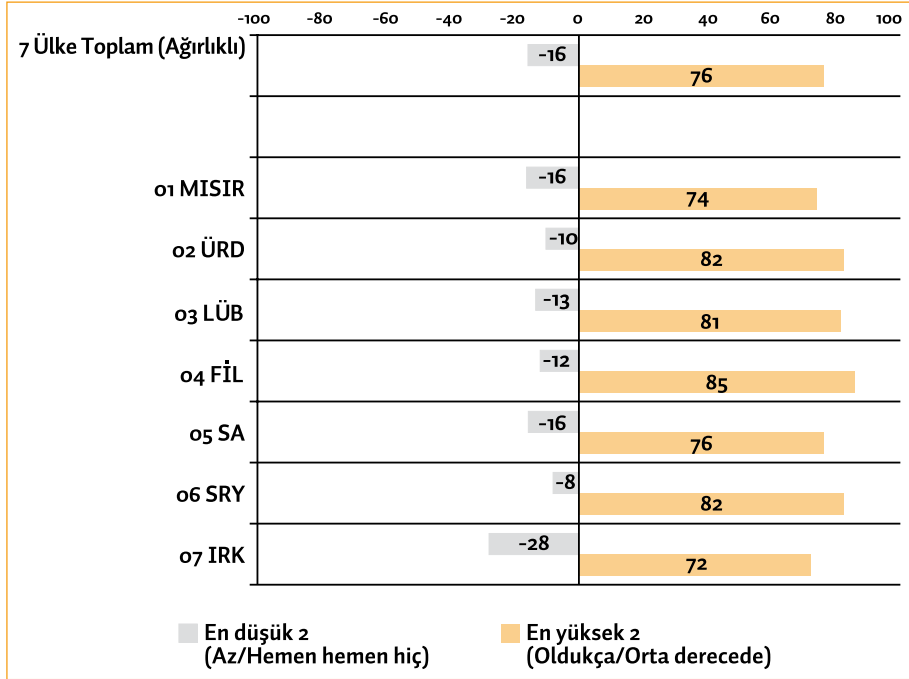

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye "Sizce Türk hükümeti sizin hükümetinize ne kadar dostça yaklaşıyor?" diye sorulmuş ve "çok dostça yaklaşıyor", "oldukça dostça yaklaşıyor", "oldukça düşmanca yaklaşıyor" ve "çok düşmanca yaklaşıyor" şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Yukarıdaki grafikte "çok dostça yaklaşıyor"- "oldukça dostça yaklaşıyor" cevapları ve "oldukça düşmanca yaklaşıyor"- "çok düşmanca yaklaşıyor" cevapları birleştirilerek yüzde olarak değerleri yansıtılmıştır.

Verilen cevaplar incelendiğinde,

- Yedi ülke toplamında ankete katılanlar % 78 oranında Türkiye'nin kendi hükümetlerine karşı dostça yaklaştığını düşünüyor. Özellikle Suriye (% 86) ve Ürdün (% 87)'den ankete katılan kişiler Türkiye'nin kendi hükümetlerine dostça yaklaştığını düşünüyor. Irak hariç 6 ülkede bu oran % 81'in altına hiç düşmüyor.
- Türkiye'nin hükümetlerine düşmanca yaklaştığını düşünenlerin oranının (% 41) en çok olduğu ülke Irak olarak görülüyor. Bu oranın diğer ülkelere göre Irak'ta yüksek olmasının sınır ötesi harekât ile bağlantılı olduğunu, araştırmanın daha çok Kuzey Irak ile barışma öncesi verileri aktardığını, dolayısıyla da dost-düşman algısının ülke sınırına duyulan hassasiyet ile ilişkili olduğunu söylemek mümkün.
- Bu sonuçlar göstermektedir ki, Türkiye'nin son yıllarda hız verdiği Orta Doğu ülkeleri ile ilişkileri güçlendirme ve mevcut sorunları giderme çabaları bölge tarafından da takip edilmekte ve olumlu karşılanmaktadır.

SORU 10: TÜRKİYE ARAP DÜNYASINDA BARIŞIN SAĞLANMASINDA NE DERECE OLUMLU BİR ETKİYE SAHİP?

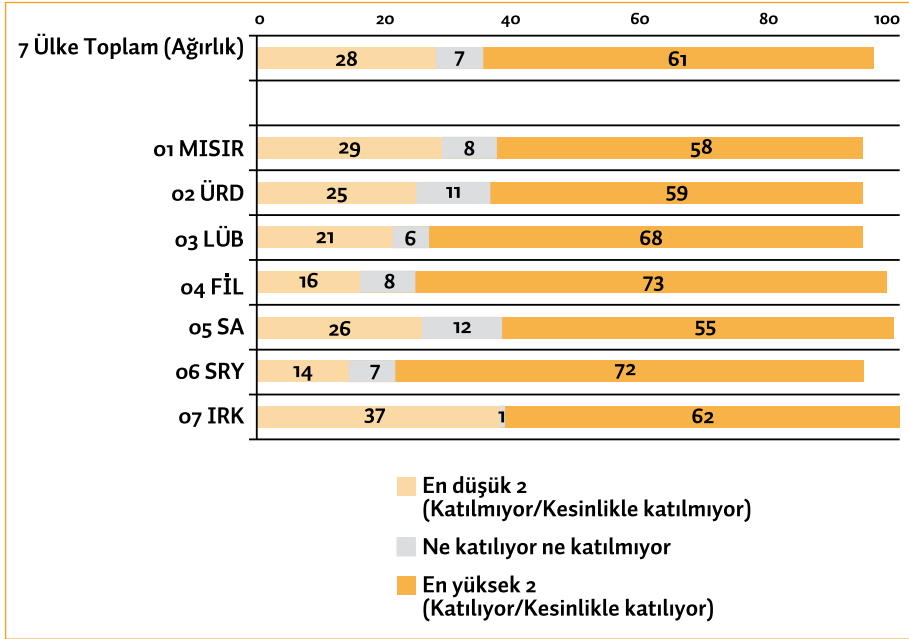
Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye "Sizce Türkiye Arap Dünyasında barışın sağlanmasında ne derece olumlu bir etkiye sahip" diye sorulmuş ve "oldukça olumlu etkiye sahip", "orta derecede olumlu etkiye sahip", "az olumlu etkiye sahip" ve "hemen hemen hiç olumlu etkiye sahip değil" şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Yukarıdaki grafikte "oldukça olumlu etkiye sahip"- "orta derecede olumlu etkiye sahip" ve "az olumlu etkiye sahip"- "hemen hemen hiç olumlu etkiye sahip değil" cevapları birleştirilerek yüzde olarak değerleri yansıtılmıştır.

Verilen cevaplara göre,

- Türkiye'nin arabuluculuk rolünün % 76 ile bölgede son derece olumlu karşılandığı söylenebilir. Özellikle Filistin (% 85), Suriye (% 82), Ürdün (% 82) ve Lübnan (%81) Türkiye'nin bölgede barışın sağlanmasında çok olumlu bir etkiye sahip olduğunu düşünen ülkeler olarak öne çıkıyor.
- Türkiye'nin olumlu bir etkiye sahip olmadığını düşünen kişilerin en çok olduğu (% 28) ülkenin yine Irak olduğu görülüyor. Buna rağmen, Irak'ta bile Türkiye'nin barışın sağlanmasında olumlu etkiye sahip olduğunu düşünenler % 72 oranında.
- Bu soruya verilen cevaplar Orta Doğu bölgesinde söz sahibi olmayı arzulayan devletler ve örgütler açısından dikkate alınması gereken bir gerçeği göz önüne sermektedir. Gerek ABD gerekse AB'nin bölge politikalarını belirlerken Türkiye'yi dâhil etmeleri halinde elde edecekleri kazanımlar anket sonuçlarında açıkça ortaya konmaktadır.

SORU 11:AŞAĞIDAKİ YARGILARA NE KADAR KATILIYORSUNUZ?

A: “TÜRKİYE ARAP DÜNYASI İÇİN BİR MODEL OLABİLİR”

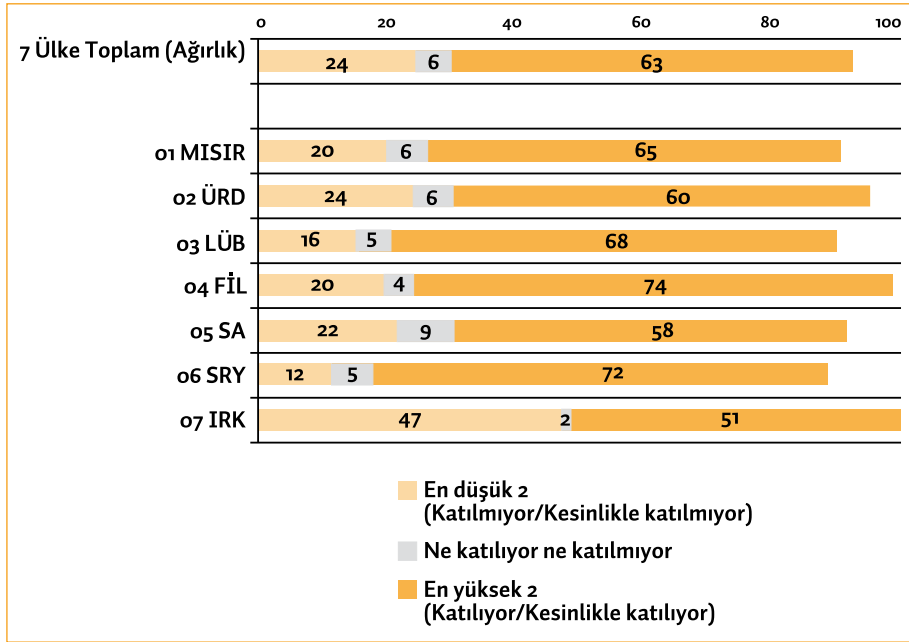

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye “Türkiye Arap dünyası için bir model olabilir” yargısına ne kadar katıldıkları sorulmuş ve “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “katılmıyorum”, “kesinlikle katılmıyorum” ve “ne katılıyorum ne katılmıyorum” şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Verilen cevaplardan “kesinlikle katılıyorum”-“katılıyorum” cevapları ve “katılmıyorum”-“kesinlikle katılmıyorum” cevapları birleştirilerek yüzde olarak değerleri yukarıdaki grafiğe yansıtılmıştır.

Verilen cevaplar incelendiğinde,

- “Türkiye’nin Arap dünyası için bir model olabileceği” yargısına 7 ülke toplamında % 61’lik bir destek verildiği görülüyor. Bu sonuç Türkiye’nin seküler yapısı nedeniyle Arap dünyası tarafından iyi bir model olarak görülmediği önyargısının tartışmalı olduğunu ortaya koyuyor diyebiliriz.
- Suriye ve Filistin sırasıyla % 72 ve % 73’lük oranlarla Türkiye’nin bölge için bir model olabileceğini düşünen iki ülke olarak öne çıkıyor. Oldukça muhafazakâr bir yapıya sahip olan Suudi Arabistan’da bile halkın yarısından fazlasının (% 55) Türkiye’nin bir model olabileceğini yargısına katıldıklarını görüyoruz.

B: "TÜRKİYE İSLAM VE DEMOKRASİNİN BAŞARILI BİR BİRLEŞİMİDİR"

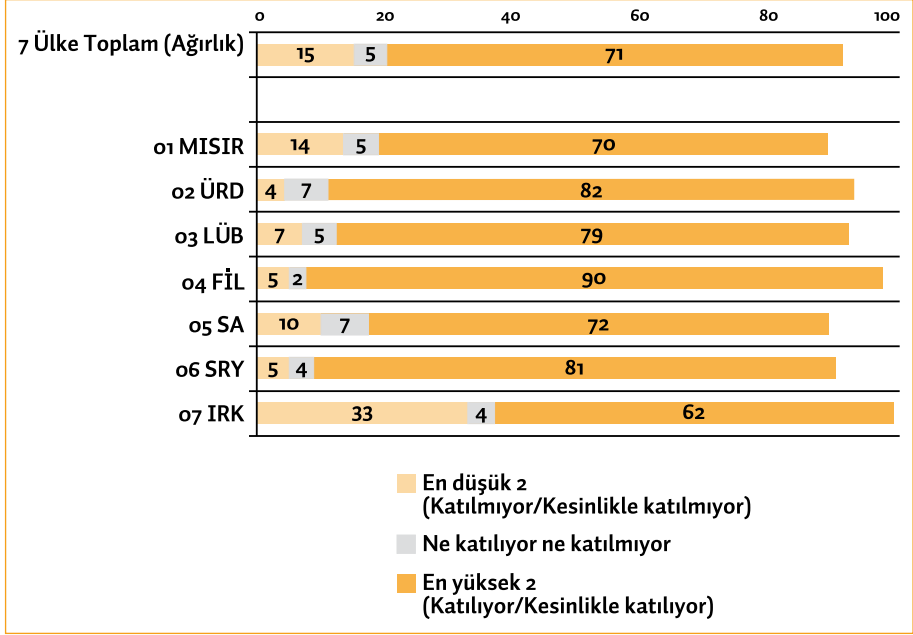

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye "Türkiye İslam ve demokrasinin başarılı bir birleşimidir" yargısına ne kadar katıldıkları sorulmuş ve "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "katılmıyorum", "kesinlikle katılmıyorum" ve "ne katılıyorum ne katılmıyorum" şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Verilen cevaplardan "kesinlikle katılıyorum"- "katılıyorum" cevapları ve "katılmıyorum"- "kesinlikle katılmıyorum" cevapları birleştirilerek yüzde olarak değerleri yukarıdaki grafikte belirtilmiştir.

Verilen cevaplara baktığımızda,

- Araştırma yapılan 7 ülkede de Türkiye'nin demokrasi deneyiminin başarılı bulunduğu, din ve demokrasiyi iyi sentezlemiş bir ülke olarak görüldüğünü söyleyebiliriz. Yedi ülke toplamında aldığı %63 destek de bunu destekler niteliktedir.
- Yine özellikle Suriye (% 72) ve Filistin (% 74) Türkiye'yi en çok destekleyen iki ülke olarak öne çıkıyor, bu iki ülkeyi Lübnan (% 68) takip ediyor.
- Irak daha önceki sorularda olduğu gibi bu soruda da 7 ülke arasında Türkiye'ye en uzak duran ülke. Buna rağmen Irak halkının bile yarısı Türkiye'nin İslam ve demokrasinin iyi bir birleşimi olduğunu düşünüyor.

C: “TÜRKİYE SON YILLARDA ARAP DÜNYASI SİYASETİNDE HER GEÇEN GÜN DAHA ÇOK ETKİLİ OLUYOR”

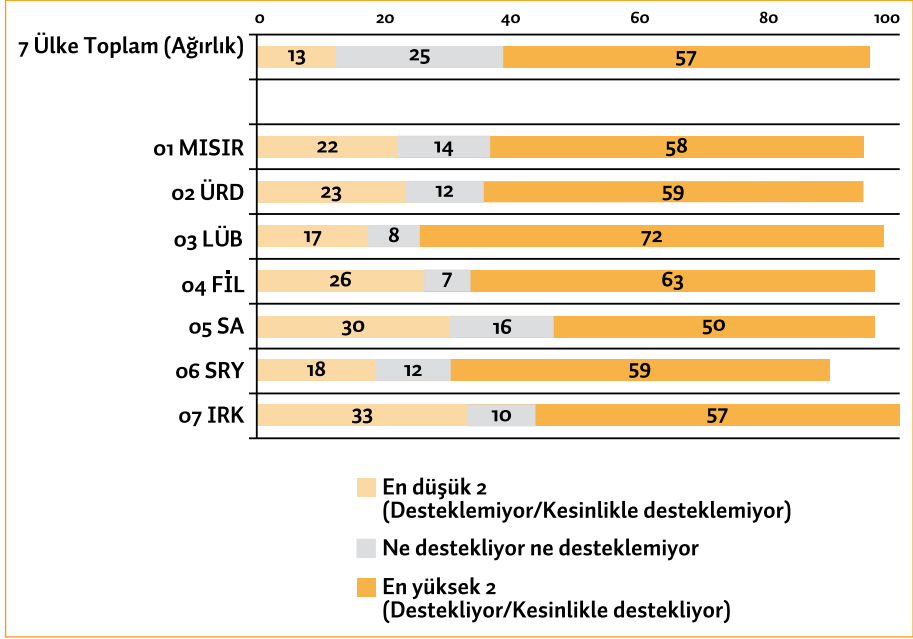

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye “Türkiye son yıllarda Arap dünyası siyasetinde her geçen gün daha çok etkili oluyor” yargısına ne kadar katıldıkları sorulmuş ve “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “katılmıyorum”, “kesinlikle katılmıyorum” ve “ne katılıyorum ne katılmıyorum” şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Verilen cevaplardan “kesinlikle katılıyorum”-“katılıyorum” cevapları ve “katılmıyorum”-“kesinlikle katılmıyorum” cevapları birleştirilerek yüzde olarak değerleri yukarıdaki grafiğe yansıtılmıştır.

Verilen cevaplar incelendiğinde,

- Türkiye’nin son dönemde bölgede izlediği aktif siyasetin bölge halkı tarafından da yakından izlendiğini görebiliyoruz. Bölge genelinde % 71’lik yüksek bir oranla ankete katılanlar Türkiye’nin bu bölgede son yıllarda daha aktif bir siyaset izlediğini belirtiyor. Bu sonuç araştırmanın gerçekleştirildiği ülkelerde Türkiye’nin izlediği siyasete dair bir farkındalık oluştuğuna da işaret etmektedir.
- Özellikle Suriye (% 81), Filistin (% 90) ve Ürdün’de (% 82) Türkiye’nin Arap dünyası siyasetinde artan etkisinin yakından hissedildiği söylenebilir.

SORU 12: MÜSLÜMAN BİR ÜLKENİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİRMESİNİ DESTEKLİYOR MUSUNUZ?

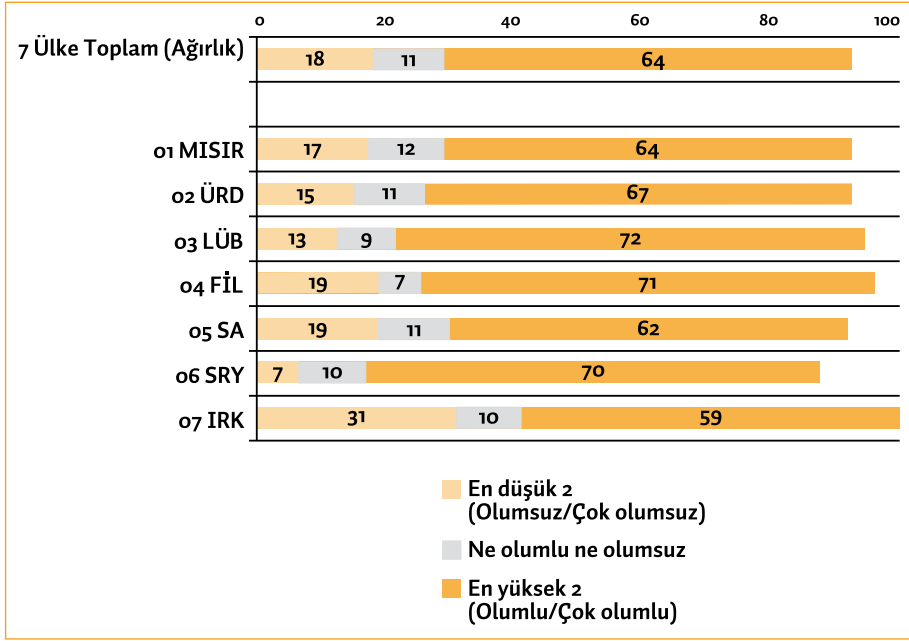

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye “Müslüman bir ülkenin Avrupa Birliği’ne girmesini destekliyor musunuz?” diye sorulmuş ve “kesinlikle destekliyorum”, “destekliyorum”, “desteklemiyorum”, “kesinlikle desteklemiyorum” ve “ne destekliyorum ne desteklemiyorum” şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Verilen cevaplardan “kesinlikle destekliyorum”-“destekliyorum” cevapları ve “desteklemiyorum”-“kesinlikle desteklemiyorum” cevapları birleştirilerek yüzde olarak değerleri yukarıdaki grafikte verilmiştir.

Verilen cevaplara göre,

- Müslüman bir ülkenin AB üyesi olması araştırma yapılan 7 ülke genelinde % 57 oranında destek görmekte.
- Yedi ülke arasında Lübnan % 72 ile Müslüman bir ülkenin AB üyeliğini en çok destekleyen ülke olarak gözükyor. Lübnan’daki AB desteğinin 3. soruya referansla çok da sürpriz olmadığını, bu desteğin Müslüman bir ülkenin AB üyeliğine verilen destekten çok AB’nin bu ülkedeki olumlu imajına bağlı olduğunu söyleyebiliriz.
- En az desteğin Suudi Arabistan’dan geldiği görülyor fakat burada bile halkın yarısı Müslüman bir ülkenin AB üyeliğine olumlu yaklaşıyor.

SORU 13:TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİNİN ARAP DÜNYASINDAKİ ROLÜNDE OLUMLU BİR ETKİSİ OLDU MU?

Araştırmanın gerçekleştirildiği 7 ülkede toplam 2006 kişiye “Sizce Türkiye’nin Avrupa Birliği üyelik sürecinin Arap Dünyasındaki rolünde olumlu bir etkisi oldu mu?” diye sorulmuş ve “çok olumlu bir etkisi oldu”, “olumlu bir etkisi oldu”, “olumsuz bir etkisi oldu”, “çok olumsuz bir etkisi oldu” ve “ne olumlu ne olumsuz bir etkisi oldu” şıklarından birini seçmeleri istenmiştir. Verilen cevaplardan “çok olumlu bir etkisi oldu”-“olumlu bir etkisi oldu” cevapları ve “olumsuz bir etkisi oldu”-“çok olumsuz bir etkisi oldu” cevapları birleştirilerek yüzde olarak değerleri yukarıdaki grafiğe yansıtılmıştır.

Verilen cevaplar incelendiğinde,

- Araştırma yapılan yedi ülke toplamında Müslüman bir ülkenin katılımına verilen destek % 57 iken Türkiye’nin katılım sürecinin olumlu etkileri olduğu görüşüne % 64 destek veriliyor. Bu da bize Türkiye’nin AB katılım sürecinin herhangi bir Müslüman ülkenin katılımından daha çok destek aldığını gösteriyor.
- Özellikle Suriye (% 70), Filistin (% 71) ve Lübnan’da (% 72) anketi cevaplayanlar büyük oranda AB üyelik sürecinin Türkiye’nin bölgedeki rolüne olumlu katkısı olduğunu düşünüyor.

Sonuç

Yukarıda kısaca sunulan veriler Türkiye'nin ve bölge ile ilgili tüm diğer aktörlerin göz ardı etmemesi gereken sonuçlar içermekte. Öncelikle bu çalışma Türkiye'nin son yıllarda hızla görünürlük kazanan Orta Doğu'ya ilişkin politikalarına diğer taraftan bakıyor. Türkiye'nin girişimlerini ve çabalarının anket yapılan 7 ülkede bölge halkı tarafından nasıl algılandığını görmemize olanak tanıyor. Çalışmadan elde edilebilecek ilk çıkarım bölge halkının Türkiye siyasetini, Türkiye'nin attığı adımları takip ettiği.

Sorulara verilen cevaplar Türkiye'nin bölgede ilgi uyandıran bir ülke konumunda olduğunu doğruluyor. Bunun bir adım ötesinde sonuçlar Türkiye'nin izlediği aktif diplomasinin anket yapılan yedi ülke genelinde olumlu karşılandığını ortaya koyuyor. Çalışmada belirtildiği gibi Türkiye anket yapılan ülke halkları tarafından kabul gören, girişimleri olumlu karşılanan bir aktör olarak ön plana çıkıyor.

Zaman zaman Türkiye'de ve AB çevrelerinde dile getirilen Türkiye'nin Osmanlı'dan gelen tarihsel geçmişi nedeni ile bölgede kabul görmediği ve görmeyeceği yönündeki tartışmalar bu çalışmada dayanak bulamıyor. Türkiye iddia edildiği gibi bölgede hegemonik bir aktör ya da tehdit olarak algılanmamakta. Aksine bölge halkı Türkiye'nin sorunların çözümünde artarak yer almasını desteklemekte.

Mevcut sonuçlar göstermektedir ki Türkiye bölge sorunlarının çözülmesine katkı sağladığı, demokratikleşmesini sürdürdüğü sürece olumlu imajını koruyacaktır. Türkiye, hem iyi bir model hem de İslam ve demokrasinin başarılı bir birleşimi olarak görülmektedir. Ayrıca bölgede barışın sağlanmasında olumlu katkısı olduğu ve İsrail-Filistin sorununda arabuluculuk rolüne devam etmesi gerektiği de anketten çıkan sonuçlar arasındadır.

Göz ardı edilmemesi gereken diğer bir nokta ise anket yapılan 7 ülke halklarının ekonomik sorunları diğer tüm sorunların ötesinde tuttuğudur. Türkiye hükümeti kısa ve orta dönemli politikalarını belirlerken bu veriyi kesinlikle göz önünde bulundurmalıdır.

Çalışmadan Türkiye – Avrupa Birliği ilişkileri için de her iki tarafı da ilgilendiren bazı sonuçlar çıkarmak mümkün. Öncelikle AB'de son yıllarda yoğun olarak gündeme gelen Türkiye konumu itibari ile AB için bir tehdit mi oluşturacak yoksa artı değer mi olacak tartışmalarına bu araştırma sonuçları ile cevap vermek mümkün: AB Orta Doğu'da etkili olmak istiyorsa, ki son dönemde bunu en azından sözlü

olarak sıkça dile getiriyor, bunu Türkiye'yi yanına alarak yapar ise kendi çıkarına olur.

Anket yürütülen ülkelerde AB diğer Batı kökenli uluslararası kurumlar ile karşılaştırıldığında olumlu imajı ile ön plana çıkıyor. Ancak yine anket yapılan halkların Türkiye ve AB'yi yakından izledikleri göz önüne alındığında, Müslüman bir ülkeyi reddetmiş AB'nin bölgede kabul görürlüğünün azalacağı söylenebilir. Anket sonuçlarından yola çıkarak bakıldığında Türkiye AB için değerlendirmesi gereken bir fırsat olarak gözüküyor.

Diğer taraftan AB üyeliği yolunda ilerlemek Türkiye'nin de izlemekten vazgeçmesi gereken bir yol olarak ön plana çıkıyor. Türkiye'nin AB yolunda ilerlemesinin bölgedeki rolünü olumlu etkilediği araştırmadan çıkan sonuçlar arasında. Buradan çıkarılacak en net sonuç Türkiye'nin Orta Doğu politikası ve AB üyelik sürecinin birbirini besler nitelikte olduğu. Rasyonel bir çıkarsamayla Türkiye Orta Doğu'da etkili olduğu sürece AB'ye üyelik şansı daha da fazla olacaktır diyebiliriz.

Daha önce de belirtildiği gibi bu çalışma 24-29 Temmuz tarihleri arasında 7 ülkede – Mısır, Suriye, Filistin, Ürdün, Lübnan, Irak ve Suudi Arabistan – 2006 kişi ile yapılan görüşmelerin sonuçlarını yansıtmakta. Uluslararası ilişkilerde ve özellikle de ankete konu olan bölgede değişim son derece hızlı gerçekleşebiliyor. Ancak bu araştırmada sunulan sonuçlar sadece yapıldığı döneme ilişkin bir fikir sahibi olmamızı sağlıyor demek de burada tespit edilen eğilimleri hafife almak olur.

Ekler

Nüfus verileri			
Ülke		Toplam Nüfus	18+ Nüfus
Mısır	MSR	72.579.030	45.957.000
Ürdün	ÜRD	5.074.242	3.129.000
Lübnan	LÜB	3.755.033	2.729.000
Filistin	FİL	3.761.646	1.794.000
Suudi Arabistan	SA	23.980.834	14.086.000
Suriye	SRY	18.356.000	10.709.000
Irak	IRK	27.962.968	14.628.000
Tüm Ülkeler		155.469.753	93.032.000

Nüfus verileri (18+ Nüfus)	
01 Mısır	49,4%
02 Ürdün	3,4%
03 Lübnan	2,9%
04 Filistin	1,9%
05 Suudi Arabistan	15,1%
06 Suriye	11,5%
07 Irak	15,7%
00 TOPLAM	100,0%

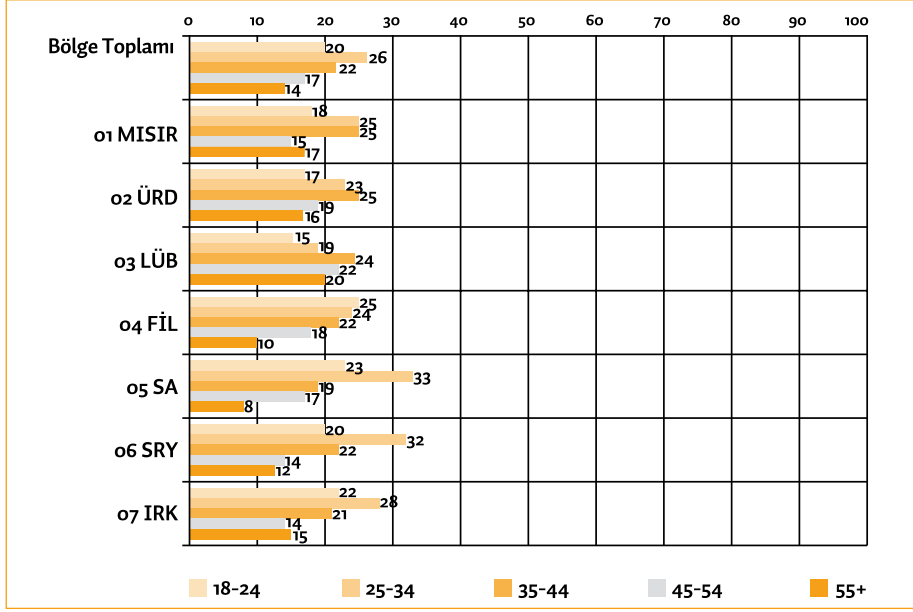
Anket verileri

01 Mısır	14,3%
02 Ürdün	14,3%
03 Lübnan	14,3%
04 Filistin	14,3%
05 Suudi Arabistan	14,4%
06 Suriye	14,3%
07 Irak	14,3%
00 TOPLAM	100,0%

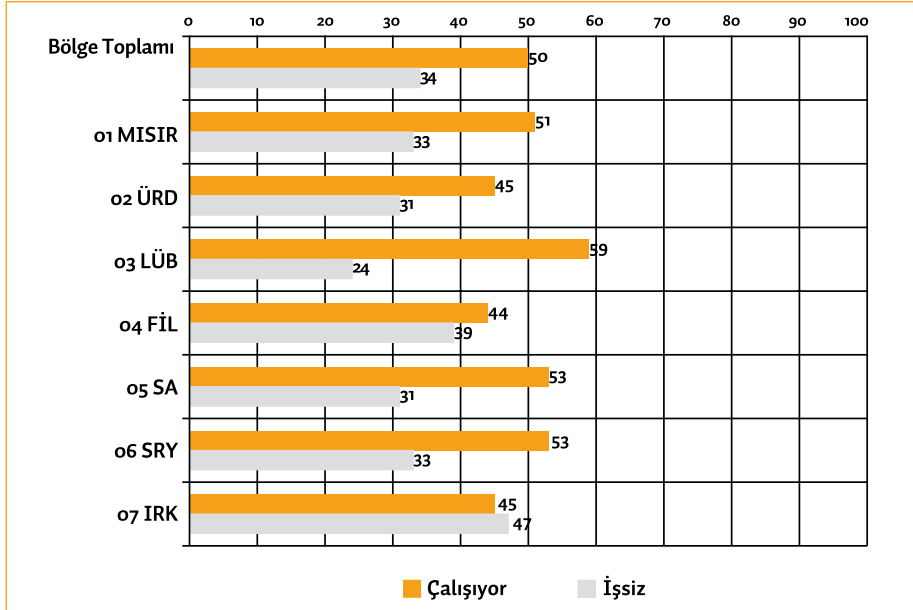
Ağırlık faktörü	ProWt
01 Mısır	3,46485
02 Ürdün	0,23591
03 Lübnan	0,20575
04 Filistin	0,13478
05 Suudi Arabistan	1,05461
06 Suriye	0,80739
07 Irak	1,09901

DEMOGRAFİK VERİLER

YAŞ DAĞILIMI

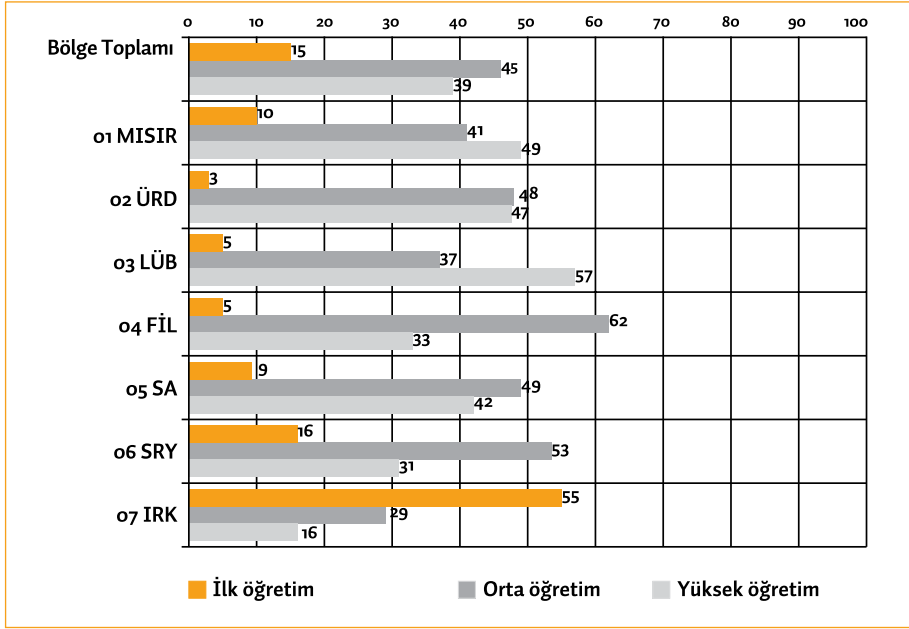

ÇALIŞMA DURUMLARI

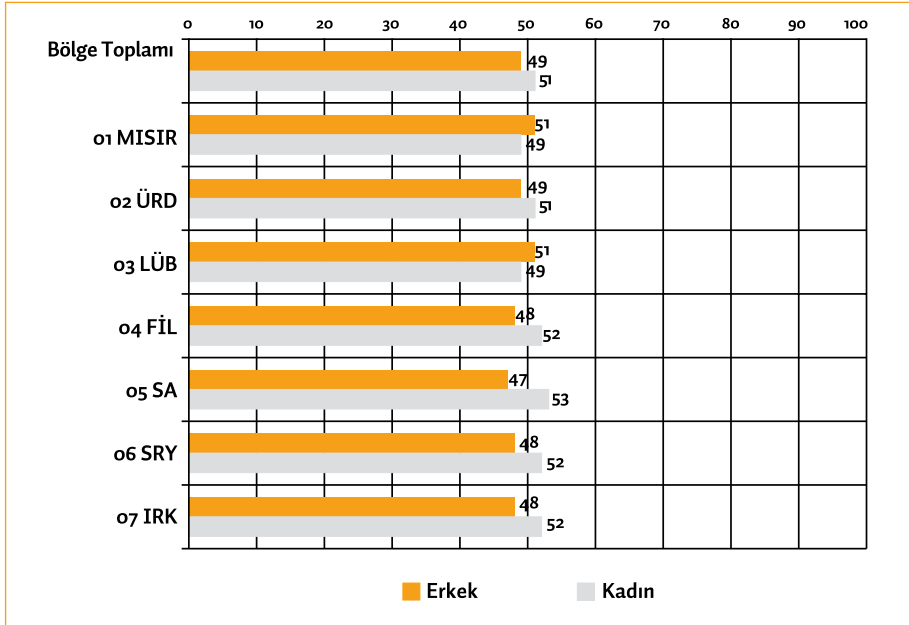

(İşsiz kategorisi öğrenci ve emeklileri içermemektedir.)

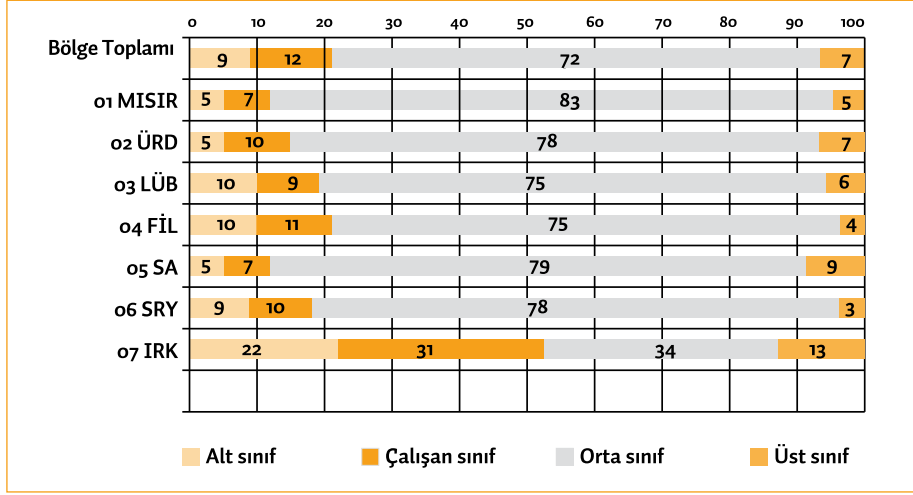
EĞİTİM DURUMLARI

CİNSİYET DAĞILIMI

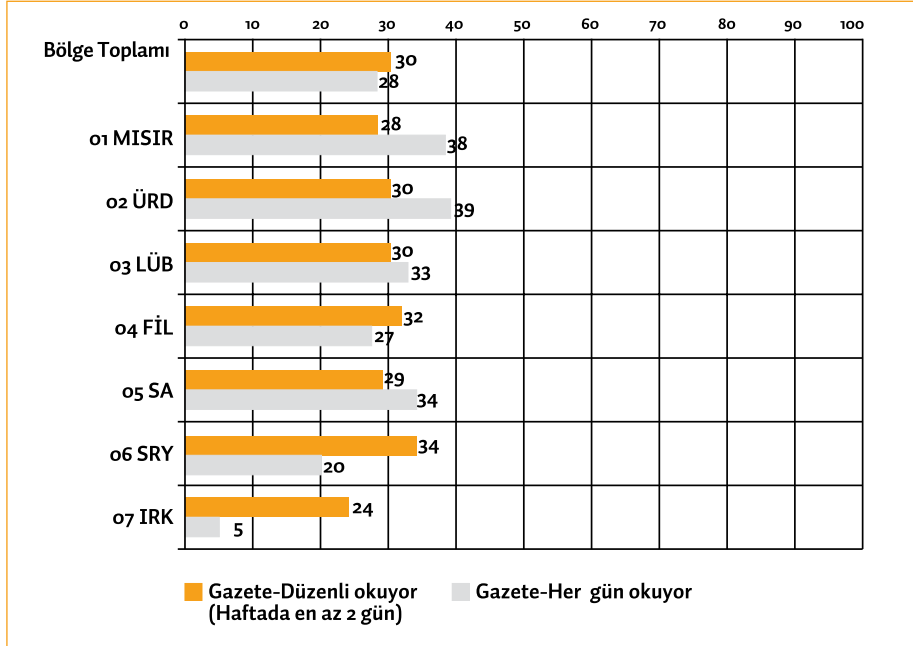

SOSYAL SINIFLARI (KENDİ BEYANATLARIYLA)

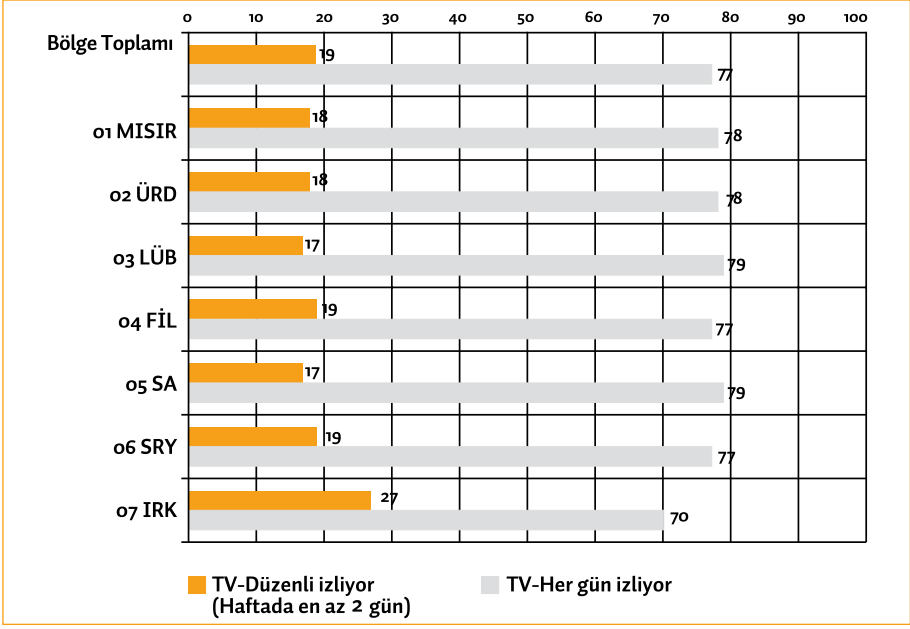

MEDYA ALIŞKANLIKLARI

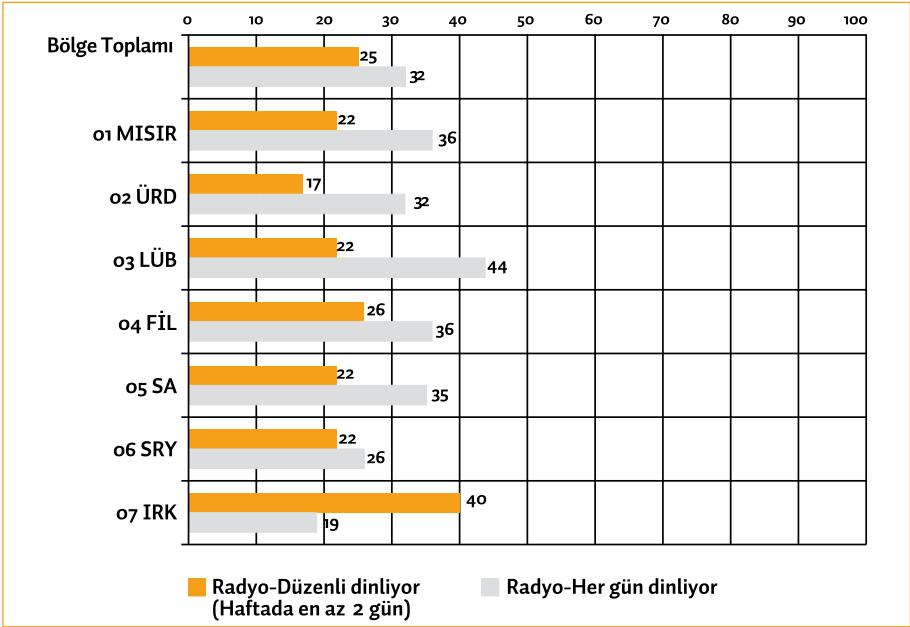
GAZETE OKUMA ALIŞKANLIKLARI

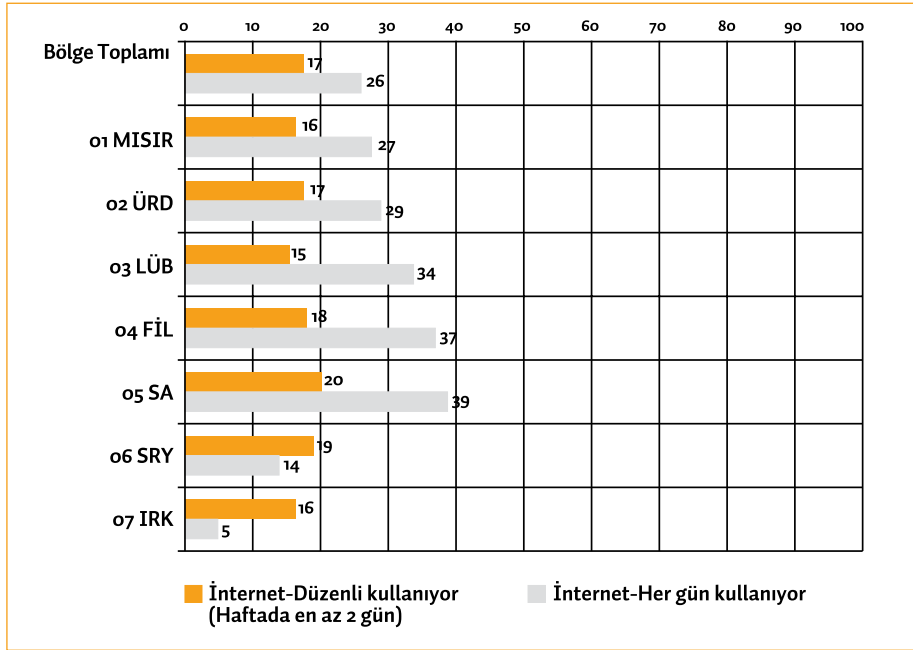
TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIKLARI

RADYO DİNLEME ALIŞKANLIKLARI

İNTERNET KULLANMA ALIŞKANLIKLARI

BÖLGE GENELİNDE MEDYA ALIŞKANLIKLARI

